

Kötelező olvasmány Családszociológiából

Recenzió

Fóris Ferenczi Rita: De Anyu! Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2012.

Műfaji szempontból nem könnyű besorolni Fóris Ferenczi Rita nemrég megjelent művét. A nyelvi igényesség és gazdagság, a szépirodalmi hajlékonyságú mondatvezetés, a szereplők, főleg a családtagok és barátok megjelenítésének összetettsége, a történések tárgyilagos láttatása és mégis elháríthatatlanul megszólító sodrása a családrajzi kisregény címre is méltóvá tenné. De mikor már-már regényként olvasnánk, az elbeszélés értekező, reflexív hangvételűre vált, s szociálpszichológiai vagy családszociológiai esszéként is helytálló elemzések metszik az elbeszélést.

Tizenegy filmkocka, öt főszereplő és eleven történetek arról, hogyan él egy három gyermekes család itt és most. Hogy költözik faluról városra, miként teremti meg a saját világát egy nagyváros korlátai és lehetőségei között. Hogyan egyensúlyoz az oktatási rendszer kihívásai, követelményei és a gyerekek egyéni érdeklődése, ritmusa, adottságai között. Hogyan teremt elfogadó és befogadó teret a gyerekek kortárskapcsolatai számára. Miként segít eligazodni az érvényesülés/teljesítés és becsületes munkavégzés dilemmáiban és mindennapi gyakorlatában.

Ráláthatunk a szociológia által sokat emlegetett családi funkciókra és életciklusokra, testvérviszonyokra, a transzgenerációs családi modellek hatásaira, a szülői nevelés és az iskolai hatások rivalizációjára. Az élénk táruló otthon mikrovilága teljes komplexitásában leképezi mindazt, amit egy iskoláskorú gyerekeket nevelő családi életciklus jelent: iskolai feladatok, háziállatok, barkácsolás, zenélés-éneklés, barátságok, szerelmek, rugalmas feladat- és felelősség-megosztás. Ez a dinamizmus sokszor egyenesen káoszként hat. A tizenegy fejezet során az olvasó lelkesen szurkol nekik, hogy ez ne következzen be. A mű végére azonban már beavatódunk ebbe a dinamizmusba, s kezdjük előbb csak sejteni, aztán felfedezni, hogy sajátos

konstellációkra épülő, folytonosan mozgásban levő, s mégis valamiféle kozmikus egyensúlyban levő rendszer az, amit figyelemmel kísérünk.

A könyv humora egyedi és mély. Nyilvánvaló, hogy nemcsak és nem elsősorban stiláris eszköz, hanem lényegileg tartozik az elbeszélő világ- és helyzetlátásához. Tulajdonképpen hol bosszantó incidensek, hol súlyos megpróbáltatások sorozataként is felfogható mindaz, amit elmond. S mégis úgy haladunk eseményről-eseményre, hogy mindent áthat a humornak és az elfogadásnak egy különös, megnyugtató fénye, és folyamatosan ébren tartja bennünk a várakozást, hogy van/lesz megérkezés.

Ha a műfaji besorolás nem egyértelmű, a könyv ideológiai/ tudományelméleti betájolása ennél is talányosabb. Miközben mindenestől gyermekbarát és családcentrikus, feladja a leckét feminizmusból is. Az elbeszélés reflektorfénye egy mindent és mindenkit összetartó Anyut kísér, aki a konyhaasztal sarkán írja laptopján a sok fontos és okos írivalót, s mindeközben úgy beszél saját helyéről a családban és a világban, mint szolgálatról, a belső egyensúly megtalálásának útját pedig önmaga elvesztésének és mások elengedésének tanulásában látja. Vajon egy posztmodern 'super women'-nel, vagy egy bibliai 'derék asszonnyal' van szerencsénk megismerkedni?

Fóris Ferenczi Rita könyvét mindenkinek ajánlom, akit érdekel a családszociológia, s aki nem csak elméletként, hanem életszerűbben, avagy *alkalmazott tudományként* is kíváncsi rá. De amennyiben Virginia Satir *A család együttélésének művészete* című könyvével párhuzamosan, illetve felváltva vesszük kézbe, kontextuális olvasatra is kiválóan alkalmas. Ha pedig azt szeretné tudni valaki, hogy mit jelent a Bettelheim 'élég jó anya' fogalma mentén parafrázálható 'élég jó család', szintén a *De Anyut* ajánlhatom. Ragyogó humorú, bátor írás, amely sokkal többet tud elmondani a családi együtt- és túlélés mintázatairól, mint bármely szakkönyv.